C/2024/870

6.2.2024

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόσθετες εκτιμήσεις σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ για το 2023»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2024/870)

Εισηγητής: ο κ. **Μάνθος ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	23.3.2023
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.10.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	25.10.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	582
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	117/0/0

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συνιστά η νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) να παραμένει συνεχώς προσαρμοσμένη στα οικονομικά δεδομένα προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του 2 % για τον πληθωρισμό μεσοπρόθεσμα και σε σταθερή βάση, με παράλληλη διαχείριση του κινδύνου υπερβολικής αυστηροποίησης. Η υπερβολική αυστηροποίηση θα έχει αναπόφευκτα αρνητικές συνέπειες τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τις επιχειρήσεις, βλάπτοντας τη βιωσιμότητα των δανείων, περιορίζοντας την πρόσβαση στην πίστη και εμποδίζοντας τις επενδύσεις για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

1.2. Συνιστάται ιδιαίτερα μια προληπτική προσέγγιση από την ΕΚΤ στο τρέχον οικονομικό πλαίσιο, όπου υπάρχει μειωμένη οικονομική ανάπτυξη συνοδευόμενη από τον κίνδυνο ύφεσης σε αρκετά κράτη μέλη. Ωστόσο, οι προβλέψεις σχετικά με τη βέλτιστη κατεύθυνση πολιτικής για την ΕΚΤ είναι πολύ δύσκολες, δεδομένου ότι καθίσταται αναγκαίο να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της μείωσης του συνεχιζόμενου υψηλού πληθωρισμού και της αποφυγής μιας επικείμενης ύφεσης, ενώ εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα σε βασικούς τομείς πολιτικής.

1.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να συντονίσουν οι χώρες της ζώνης του ευρώ τη δημοσιονομική τους πολιτική με τη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ προκειμένου να θέσουν σε εφαρμογή μια νομισματική πολιτική που θα μπορεί να τιθασεύσει αποτελεσματικά τον πληθωρισμό στο πλαίσιο μιας συνεκτικής προσέγγισης.

1.4. Όσον αφορά την ενέργεια, η ΕΟΚΕ επισημαίνει την αβεβαιότητα που εξακολουθεί να υπάρχει όσον αφορά τους κινδύνους που σχετίζονται με τη γεωπολιτική κατάσταση και τον ενεργειακό εφοδιασμό, με τις τιμές να παραμένουν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, παρότι εμφανίζονται πιο ισορροπημένες από ό,τι στο παρελθόν. Επομένως, η ΕΕ θα πρέπει να εντείνει την πορεία της προς την ευρύτερη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού.

1.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για τον υψηλό πληθωρισμό, ο οποίος αναμένεται να ανέλθει σε 5,6 % το 2023, και ιδίως για τον πληθωρισμό στον τομέα των τροφίμων, όπου ο ανταγωνισμός δεν φαίνεται πάντοτε ισχυρός σε ορισμένα κράτη μέλη.

1.6. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η σταδιακή κατάργηση των προσωρινών πλαισίων για τις κρατικές ενισχύσεις, που έχει ήδη προγραμματιστεί από την Επιτροπή, θα πρέπει να οδηγήσει σε πιο στοχευμένα μέτρα με βελτιωμένο σχεδιασμό, αποτελεσματικότητα και οικονομική προσιτότητα, προκειμένου να διατηρηθεί η ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς, δεδομένων των διαφορετικών ικανοτήτων των κρατών μελών όσον αφορά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων.

1.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τη *σύσταση του Συμβουλίου Ecofin σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ*, στην οποία αναφέρεται ότι, στο παρόν πλαίσιο, «η δημοσιονομική επέκταση ευρείας βάσης για τη στήριξη της ζήτησης θα πυροδοτούσε περαιτέρω τις πληθωριστικές πιέσεις». Ως εκ τούτου, οι δημοσιονομικές πολιτικές θα πρέπει να διαφοροποιούνται κατάλληλα μεταξύ των κρατών μελών, δεδομένων των διαφορετικών καταστάσεων των δημόσιων οικονομικών τους.

1.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι απαιτούνται στοχευμένα δημοσιονομικά μέτρα για τη στήριξη ευάλωτων ατόμων και επιχειρήσεων, που να στοχεύουν επίσης στη διατήρηση των θέσεων εργασίας και του ανθρώπινου κεφαλαίου, παράλληλα με τη διατήρηση των μηνυμάτων των τιμών και με την παροχή κινήτρων για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί δέουσα μέριμνα για την εξασφάλιση επαρκών επενδύσεων στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και να προωθηθεί η ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας, καθώς και να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα.

1.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ για πρώτη φορά μετά τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις, επισημαίνοντας ότι καθοριστικοί παράγοντες για την επιτυχία του μεταρρυθμισμένου πλαισίου θα είναι ο ενστερνισμός της διαδικασίας από τα κράτη μέλη και η αποτελεσματικότητα των νέων κανόνων.

1.10. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη σχετική ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας, όπως προκύπτει από τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, παρόλο που η ανεργία των νέων είναι σημαντική σε αρκετά κράτη μέλη και οι πραγματικοί μισθοί αντιμετωπίζουν σοβαρή πίεση. Όπως επισημαίνει η ΕΚΤ, στην τρέχουσα στενότητα της αγοράς εργασίας, οι ονομαστικοί μισθοί θα πρέπει να αυξηθούν προκειμένου οι πραγματικοί μισθοί να ανακτήσουν μέρος της αγοραστικής τους δύναμης.

1.11. Δεδομένου του συνεχιζόμενου πληθωρισμού και των αρνητικών επιπτώσεών του στους πραγματικούς μισθούς, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι κοινωνικοί εταίροι και οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διαπραγματευτούν και να συνάψουν εθνικά εισοδηματικά σύμφωνα ώστε να μειωθεί ο πληθωρισμός χωρίς να υπονομευθούν οι επενδύσεις και η ανάπτυξη, και ότι τα εν λόγω σύμφωνα θα πρέπει να συνοδεύονται από στοχευμένα μέτρα στήριξης των ευπαθών τμημάτων του πληθυσμού.

1.12. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αποτελεσματική εφαρμογή του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) θα παραμείνει ζωτικής σημασίας την υπόλοιπη περίοδο, και ζητεί διεξοδική αξιολόγηση του αντικτύπου των χρηματοδοτούμενων έργων ώστε να διασφαλιστεί ότι ευθυγραμμίζονται με τους μακροπρόθεσμους στόχους και είναι πράγματι ικανά να συμβάλουν στην ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα.

1.13. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τόσο την ΕΚΤ όσο και τις εθνικές κυβερνήσεις να αναπτύξουν εναλλακτικά μέτρα στήριξης και κατάλληλες πρωτοβουλίες, πέραν των μεταβολών των επιτοκίων, ώστε να τεθεί ο πληθωρισμός σε πτωτική τροχιά το συντομότερο δυνατόν, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη ότι ορισμένοι από τους κύριους παράγοντες του πληθωρισμού συνιστούν σημαντικές στρεβλώσεις και διαταραχές από την πλευρά της προσφοράς.

1.14. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την κατάσταση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ μετά τις αυξήσεις των επιτοκίων της ΕΚΤ τον Σεπτέμβριο, επισημαίνοντας ότι, με βάση τα τρέχοντα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη, θα πρέπει να αποφευχθούν περαιτέρω αυξήσεις. Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν τώρα όλοι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής είναι να καθοριστεί πόσο σύντομα θα είναι δυνατόν να τεθούν τα επιτόκια σε πτωτική πορεία.

2. **Πλαίσιο και ιστορικό**

2.1. Η ευρωπαϊκή οικονομία σημειώνει μέτρια ανάπτυξη. Οι χαμηλότερες τιμές της ενέργειας (εκτός από την περίπτωση του πετρελαίου), η μείωση των περιορισμών στις αλυσίδες εφοδιασμού και η ισχυρή αγορά εργασίας υποστήριξαν πράγματι συγκρατημένη ανάπτυξη κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023, αποφεύγοντας την ύφεση. Ωστόσο, οι πιθανότητες ύφεσης φαίνεται να έχουν αυξηθεί, λαμβάνοντας υπόψη τα πλέον πρόσφατα οικονομικά στοιχεία.

2.2. Με βάση τις θερινές οικονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι προοπτικές ανάπτυξης για την οικονομία της ΕΕ αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω σε 0,8 % το 2023 (από 1,0 % στις εαρινές ενδιάμεσες προβλέψεις) και σε 1,4 % το 2024 (από 1,7 % την άνοιξη). Οι καθοδικές τάσεις είναι παρόμοιες για τη ζώνη του ευρώ, καθώς ο ρυθμός αύξησης του ΑΕγχΠ αναμένεται πλέον να ανέλθει σε 0,8 % και 1,3 % αντίστοιχα το 2023 και το 2024.

2.3. Ο πληθωρισμός αναμένεται να συνεχίσει να μειώνεται κατά τη διάρκεια του χρονικού ορίζοντα των προβλέψεων, με αναμενόμενο πληθωρισμό 5,6 % το 2023 και 2,9 % το 2024 σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, γεγονός που απαιτεί τη λήψη κατάλληλων μέτρων από την ΕΚΤ όσον αφορά τη νομισματική πολιτική. Δεδομένου ότι ο πληθωρισμός παραμένει υψηλός — γεγονός που εγείρει ανησυχίες ιδίως όσον αφορά τον τομέα των τροφίμων, όπου ο ανταγωνισμός δεν φαίνεται πάντοτε ισχυρός σε ορισμένα κράτη μέλη— οι όροι χρηματοδότησης αναμένεται να καταστούν αυστηρότεροι. Επιπλέον, παρόλο που η ΕΚΤ και οι άλλες κεντρικές τράπεζες αναμένεται να πλησιάσουν σχετικά σύντομα στο τέλος του κύκλου αύξησης των επιτοκίων, η πρόσφατη αναταραχή στον χρηματοπιστωτικό τομέα των ΗΠΑ και της Ελβετίας είναι πιθανό να έχει αντίκτυπο τόσο στο κόστος όσο και στην ευκολία πρόσβασης στην πίστη.

2.4. Οι δυσμενείς επιπτώσεις του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας στους λογαριασμούς ενέργειας σε ολόκληρη την ΕΕ προκάλεσαν τελικά μικρότερη αναταραχή από ό,τι είχε προβλεφθεί αρχικά, χάρη στον ήπιο χειμώνα σε συνδυασμό με την ταχεία διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού και τη σημαντική μείωση της κατανάλωσης αερίου, που είχαν ως αποτέλεσμα χαμηλότερες τιμές.

2.5. Όπως επισήμαναν προηγουμένως οι εαρινές οικονομικές προβλέψεις της Επιτροπής, η ισχυρή ονομαστική ανάπτυξη και η άρση των εναπομεινάντων μέτρων που σχετίζονταν με την πανδημία οδήγησαν σε μείωση του συνολικού δημόσιου ελλείμματος της ΕΕ στο 3,4 % του ΑΕγχΠ το 2022, αν και η σταδιακή κατάργηση των εν λόγω προγραμμάτων είχε ιδιαίτερο αντίκτυπο στα ασθενέστερα τμήματα του πληθυσμού.

2.6. Μια δυναμική αγορά εργασίας συμβάλλει στην ανθεκτικότητα της οικονομίας της ΕΕ, με την ανεργία στην ΕΕ να βρίσκεται στο πρωτόγνωρα χαμηλό επίπεδο του 6,0 % τον Μάρτιο του 2023, το οποίο συμπληρώνεται από υψηλά ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης. Ταυτόχρονα, ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις, ιδίως όσον αφορά τους εργαζομένους υψηλής ειδίκευσης. Παρά το γεγονός αυτό, η ανεργία των νέων εξακολουθεί να είναι σημαντική σε αρκετά κράτη μέλη και οι πραγματικοί μισθοί αντιμετωπίζουν σοβαρή πίεση λόγω του υψηλού πληθωρισμού.

2.7. Η αγορά εργασίας της ΕΕ αναμένεται να αντιδράσει μόνο ήπια στον βραδύτερο ρυθμό οικονομικής επέκτασης. Η αύξηση της απασχόλησης προβλέπεται να ανέλθει σε 0,5 % φέτος και κατόπιν να μειωθεί στο 0,4 % το 2024. Το ποσοστό ανεργίας προβλέπεται να παραμείνει μόλις πάνω από το 6 %.

2.8. Στην πρόσφατη γνωμοδότησή της ([1]), η ΕΟΚΕ έλαβε θέση σχετικά με την οικονομική πολιτική που πρέπει να εφαρμοστεί εντός της ζώνης του ευρώ. Αυτή η γνωμοδότηση βασίζεται στην προηγούμενη, επικαιροποιώντας τη θέση της ΕΟΚΕ με βάση τις τελευταίες εξελίξεις και τα δεδομένα.

3. **Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις**

3.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, κατά τη συνεδρίασή της τον Σεπτέμβριο, η ΕΚΤ αύξησε το επιτόκιο καταθέσεων κατά 25 μονάδες βάσης σε 4 %, φθάνοντας στο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ. Η ΕΚΤ, η οποία είχε ήδη περιορίσει ελαφρώς τις προβλέψεις ανάπτυξης για την επόμενη τριετία μετά τη συνεδρίαση του Ιουλίου, προειδοποίησε ότι το διοικητικό της συμβούλιο είναι αποφασισμένο να διασφαλίσει ότι ο πληθωρισμός θα επανέλθει εγκαίρως στον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2 %.

3.2. Δεδομένου ότι τα ποσοστά ενδέχεται να είναι υψηλότερα από ό,τι αναμενόταν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα λόγω του συνεχιζόμενου πληθωρισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά η νομισματική πολιτική να παραμένει συνεχώς προσαρμοσμένη στα οικονομικά δεδομένα ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της ΕΚΤ για πληθωρισμό 2 % σε σταθερή βάση, με παράλληλη διαχείριση του κινδύνου υπερβολικής αυστηροποίησης. Η υπερβολική αυστηροποίηση μπορεί πράγματι να έχει δυσμενείς συνέπειες τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τις επιχειρήσεις, βλάπτοντας τη βιωσιμότητα των δανείων [περισσότερα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ)], μειώνοντας την πρόσβαση στην πίστη (ιδίως για τις ΜΜΕ) και εμποδίζοντας τις επενδύσεις για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

3.3. Συνιστάται ιδιαίτερα μια προληπτική προσέγγιση στο τρέχον οικονομικό πλαίσιο, όπου υπάρχει μειωμένη οικονομική ανάπτυξη συνοδευόμενη από τον κίνδυνο ύφεσης σε αρκετά κράτη μέλη. Ωστόσο, οι προβλέψεις σχετικά με τη βέλτιστη κατεύθυνση πολιτικής για την ΕΚΤ είναι πολύ δύσκολες, δεδομένου ότι καθίσταται αναγκαίο να επιτευχθεί μια περίπλοκη ισορροπία μεταξύ της μείωσης του συνεχιζόμενου υψηλού πληθωρισμού και της αποφυγής μιας επικείμενης ύφεσης, ενώ εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα σε βασικούς τομείς πολιτικής.

3.4. Όπως αναφέρεται στην προηγούμενη γνωμοδότησή της ([2]), η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία οι χώρες της ζώνης του ευρώ θα πρέπει να συντονίσουν τις δημοσιονομικές πολιτικές τους με τη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ. Ο συντονισμός σε αυτό το πλαίσιο είναι σημαντικός για τη στήριξη μιας νομισματικής πολιτικής που θα μπορεί να τιθασεύσει αποτελεσματικά τον πληθωρισμό στο πλαίσιο μιας συνεκτικής προσέγγισης, ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι ο τρέχων πληθωρισμός οφείλεται, εν μέρει, σε σημαντικές στρεβλώσεις και διαταραχές από την πλευρά της προσφοράς.

3.5. Όσον αφορά την ενέργεια, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την αβεβαιότητα που εξακολουθεί να υπάρχει όσον αφορά τους κινδύνους που σχετίζονται με τη γεωπολιτική κατάσταση και τον ενεργειακό εφοδιασμό, με τις τιμές να παραμένουν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, παρότι εμφανίζονται πιο ισορροπημένες από ό,τι στο παρελθόν. Επομένως, η ΕΕ θα πρέπει να εντείνει την πορεία της προς την ευρύτερη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού και τη μείωση της εξάρτησης από εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα, στο πλαίσιο της διαδικασίας πράσινης μετάβασης που έχει ήδη ξεκινήσει.

3.6. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η Επιτροπή χαλάρωσε τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις μέσω του *προσωρινού πλαισίου κρίσης και μετάβασης*, προκειμένου να αντιμετωπίσει, μεταξύ άλλων, τις αυξήσεις των τιμών στον τομέα της ενέργειας μετά την εισβολή στην Ουκρανία. Τα μέτρα αυτά μπόρεσαν να στηρίξουν δεόντως τις επιχειρήσεις, και ιδίως τις ΜΜΕ, σε δύσκολους καιρούς. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η ικανότητα των κρατών μελών να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις ποικίλλει σημαντικά και έχει αποδειχθεί ότι διαφοροποιείται τα τελευταία χρόνια, με πιθανή επίπτωση στην ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς, δεδομένου ότι ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν περισσότερους χρηματοδοτικούς πόρους και μεγαλύτερη ικανότητα να χρησιμοποιήσουν τους πόρους αυτούς σε σχέση με άλλα. Ως εκ τούτου, η σταδιακή κατάργηση του προσωρινού πλαισίου, που έχει ήδη προγραμματιστεί από την Επιτροπή, θα πρέπει να οδηγήσει σε πιο στοχευμένα μέτρα με βελτιωμένο σχεδιασμό, αποδοτικότητα και οικονομική προσιτότητα.

([1]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) με θέμα «Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ» [COM(2022) 782 final] (ΕΕ C 140 της 21.4.2023, σ. 58).

([2]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ» [COM(2022) 782 final] (ΕΕ C 140 της 21.4.2023, σ. 58).

3.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τη *σύσταση του Συμβουλίου Ecofin σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ* ([3]), στην οποία αναφέρεται ότι, στο σημερινό κλίμα, «η δημοσιονομική επέκταση ευρείας βάσης για τη στήριξη της ζήτησης θα πυροδοτούσε περαιτέρω τις πληθωριστικές πιέσεις». Ως εκ τούτου, οι δημοσιονομικές πολιτικές θα πρέπει να διαφοροποιούνται κατάλληλα μεταξύ των κρατών μελών, δεδομένων των διαφορετικών καταστάσεων των δημόσιων οικονομικών τους. Από την άποψη αυτή, η υπεύθυνη δημοσιονομική εξυγίανση θα στηρίξει τη νομισματική πολιτική, γεγονός που θα επιτρέψει στην ΕΚΤ να επιταχύνει τη διαδικασία μείωσης των επιτοκίων.

3.8. Ταυτόχρονα, απαιτούνται στοχευμένα και προσωρινά δημοσιονομικά μέτρα για τη στήριξη ευάλωτων ατόμων και επιχειρήσεων, που να στοχεύουν επίσης στη διατήρηση των θέσεων εργασίας και του ανθρώπινου κεφαλαίου, παράλληλα με τη διατήρηση των μηνυμάτων των τιμών και με την παροχή κινήτρων για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί δέουσα μέριμνα για την εξασφάλιση κατάλληλων επενδύσεων στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, ώστε να προωθηθεί η ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας, να αυξηθεί η παραγωγικότητα και να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα. Ο στενός συντονισμός της απόκρισης σε επίπεδο πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών είναι ζωτικής σημασίας εν προκειμένω.

3.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής ([4]) για τη μεταρρύθμιση της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ για πρώτη φορά μετά τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις. Οι νέοι κανόνες αποσκοπούν στην ενίσχυση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους, προωθώντας τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη σε όλα τα κράτη μέλη μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι καθοριστικοί παράγοντες για την επιτυχία του μεταρρυθμισμένου πλαισίου θα είναι ο ενστερνισμός της διαδικασίας από τα κράτη μέλη και η δέσμευσή τους σε αυτήν, καθώς και η αποτελεσματικότητα των νέων κανόνων.

3.10. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την πρόθεση της Επιτροπής να διατηρήσει τις τιμές αναφοράς σε σχέση με τον δείκτη ελλείμματος/ΑΕγχΠ στο 3 % και τον δείκτη χρέους/ΑΕγχΠ στο 60 %, αλλά τονίζει ότι τα δημοσιονομικά διαρθρωτικά σχέδια πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι δείκτες χρέους προς το ΑΕγχΠ τίθενται σε πτωτική τροχιά ή παραμένουν σε συνετά επίπεδα. Υποστηρίζεται επίσης η εστίαση της Επιτροπής στις καθαρές πρωτογενείς δαπάνες ως κύρια παράμετρο αξιολόγησης της νέας οικονομικής διακυβέρνησης ([5]). Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το ενδεχόμενο να περιοριστούν υπερβολικά οι δημόσιες επενδύσεις στο νέο πλαίσιο. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί να δοθεί προτεραιότητα στις δημόσιες επενδύσεις που αποσκοπούν στην προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, καθώς και στον τομέα της άμυνας.

3.11. Η θέση της ΕΟΚΕ επί της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την οικονομική διακυβέρνηση αντικατοπτρίζεται στην ειδική γνωμοδότησή της ([6]), στην οποία επικροτεί τη χάραξη διαφοροποιημένων εθνικών πορειών προκειμένου να εξασφαλιστούν βιώσιμα δημόσια οικονομικά, μέσω δημοσιονομικών και διαρθρωτικών σχεδίων που βασίζονται σε συμβιβασμούς οι οποίοι έχουν αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των ευρωπαϊκών και των εθνικών αρχών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι προκειμένου να αναληφθούν αυτές οι δεσμεύσεις σε εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο μιας δημοκρατικότερης αντίληψης της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, απαιτείται μεγαλύτερη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων και των τοπικών και περιφερειακών αρχών, καθώς και συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στις επίσημες διαδικασίες διαβούλευσης.

3.12. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη σχετική ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας, όπως προκύπτει από τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα την ανησυχία της για τις εκτεταμένες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στην πρόσληψη ειδικευμένων εργαζομένων ([7]). Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ τονίζει την καίρια σημασία της ταχείας εφαρμογής των συστάσεων που διατυπώνονται στην *έκθεση για την απασχόληση και τις κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη* σχετικά με την *αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στην ΕΕ* ([8]).

([3]) Σύσταση του 2023 σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, 6.1.2023.

([4]) New economic governance rules fit for the future (Νέοι κανόνες οικονομικής διακυβέρνησης κατάλληλοι για το μέλλον).

([5]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τις κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ» [COM(2022) 583 final] (ΕΕ C 146 της 27.4.2023, σ. 53).

([6]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέματα ««Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία καθώς και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου» [COM(2023) 240 final — 2023/0138 (COD)], «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος» [COM(2023) 241 final — 2023/0137 (CNS)] και «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών» [COM(2023) 242 final — 2023/0136 (NLE)] (ΕΕ C, C/2023/880, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

([7]) Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE) (Έρευνα σχετικά με την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση).

([8]) Commission report finds labour and skills shortages persist and looks at possible ways to tackle them (Έκθεση της Επιτροπής διαπιστώνει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και εξετάζει πιθανούς τρόπους για την αντιμετώπισή τους).

3.13. Δεδομένου του συνεχιζόμενου πληθωρισμού και των αρνητικών επιπτώσεών του στους πραγματικούς μισθούς, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι κοινωνικοί εταίροι και οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διαπραγματευτούν και να συνάψουν εθνικά εισοδηματικά σύμφωνα ώστε να μειωθεί ο πληθωρισμός χωρίς να υπονομευθούν οι επενδύσεις και η ανάπτυξη, και ότι τα εν λόγω σύμφωνα θα πρέπει να συνοδεύονται από στοχευμένα μέτρα στήριξης των ευπαθών τμημάτων του πληθυσμού ([9]).

3.14. Όπως προαναφέρθηκε ([10]), συνιστάται ένθερμα η ταχεία εφαρμογή της οδηγίας για τους κατώτατους μισθούς σε όλα τα κράτη μέλη, ώστε να επιτευχθεί μια αγορά εργασίας που θα μπορεί να είναι ισχυρή και συγχρόνως δίκαιη, διατηρώντας την αγοραστική δύναμη των μισθών σε δύσκολους καιρούς υψηλού πληθωρισμού. Οι αποτελεσματικές, στοχευμένες δράσεις των κρατών μελών για την εφαρμογή της οδηγίας καθίστανται ζωτικής σημασίας στο πλαίσιο αυτό και θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη σύγκλιση σε ολόκληρη την ΕΕ.

3.15. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόσφατη τραπεζική κρίση στις ΗΠΑ και η περίπτωση της Credit Suisse στην Ευρώπη αναδεικνύουν τη σημασία της ταχύτητας για τον περιορισμό του κινδύνου μετάδοσης και της απώλειας εμπιστοσύνης των επενδυτών και των καταθετών σε περίπτωση τραπεζικών κρίσεων. Αναδύθηκε επίσης η ανάγκη για ευελιξία στην ανάπτυξη λύσεων κατά περίπτωση. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ, όπως επισημαίνεται στην προηγούμενη γνωμοδότησή της ([11]), επιδοκιμάζει την πρόσφατη ολοκληρωμένη πρωτοβουλία της Επιτροπής για τη συμπλήρωση του νομικού πλαισίου διαχείρισης τραπεζικών κρίσεων και ασφάλισης καταθέσεων, δεδομένου ότι η προώθηση της Τραπεζικής Ένωσης αποτελεί βασικό βήμα για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς προς το συμφέρον των φορολογουμένων και των επιχειρήσεων. Ωστόσο, ορισμένες σοβαρές ανησυχίες απορρέουν από την έλλειψη εποπτείας από την ΕΚΤ σε σημαντικά τμήματα του τραπεζικού συστήματος της ΕΕ, η οποία θα μπορούσε, τουλάχιστον εν μέρει, να αντιμετωπιστεί με την ταχεία έγκριση και εφαρμογή του νομικού πλαισίου διαχείρισης τραπεζικών κρίσεων και ασφάλισης καταθέσεων.

3.16. Η εφαρμογή του ΜΑΑ βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη και είναι ζωτικής σημασίας τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τα διαθέσιμα κονδύλια προκειμένου να βελτιώσουν τις οικονομίες τους για τις μελλοντικές προκλήσεις. Η εφαρμογή του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) είναι ζωτικής σημασίας για την υπόλοιπη περίοδο, και θα απαιτηθεί διεξοδική αξιολόγηση του αντικτύπου των χρηματοδοτούμενων έργων, ώστε να διασφαλιστεί ότι ευθυγραμμίζονται με τους μακροπρόθεσμους στόχους και είναι πράγματι ικανά να συμβάλουν στην ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα.

3.17. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την κοινή προσπάθεια της ΕΚΤ και της Επιτροπής για το ψηφιακό ευρώ, η οποία οδήγησε στη δημοσίευση της δέσμης για το ψηφιακό ευρώ στις 28 Ιουνίου 2023 ([12]). Ένας φιλόδοξος και δύσκολος στόχος, όπως το ψηφιακό ευρώ, θα μπορούσε να προωθήσει τον εκσυγχρονισμό του κοινού νομίσματος σύμφωνα με τις τεχνολογικές εξελίξεις, αποφέροντας δυνητικά οφέλη για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις σε ολόκληρη την ΕΕ.

3.18. Η ευρωπαϊκή οικονομία αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις που σχετίζονται με την τρέχουσα παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση, τα υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους σε ορισμένες χώρες, τον υψηλό πληθωρισμό και την κλιματική αλλαγή. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι απαιτούνται συντονισμένες προσπάθειες από όλους τους φορείς λήψης αποφάσεων και η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τις οικονομικές πολιτικές.

4. **Τελευταίες εξελίξεις**

4.1. Στις 14 Σεπτεμβρίου, η ΕΚΤ αύξησε για δέκατη φορά τα επιτόκια αναφοράς της κατά 25 μονάδες, με το κύριο επιτόκιο καταθέσεων να φτάνει το 4 %, το υψηλότερο μέχρι σήμερα στην ιστορία της. Η ΕΚΤ υπονόησε επίσης ότι η αύξηση αυτή ενδέχεται να είναι η τελευταία. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την κατάσταση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ, καθώς η τελευταία αυτή αύξηση, σε συνδυασμό με τις προηγούμενες, βλάπτει ήδη και θα βλάψει περαιτέρω τις αδύναμες προοπτικές ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ, προκαλώντας ενδεχομένως στασιμότητα στο χειρότερο δυνατό σενάριο.

([9]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόσθετες παρατηρήσεις σχετικά με την ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2023» (ΕΕ C, C/2024/871, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/871/oj).

([10]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ» [COM(2022) 782 final] (ΕΕ C 140 της 21.4.2023, σ. 58).

([11]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την επανεξέταση του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων και ασφάλισης καταθέσεων που συμβάλλει στην ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης» [COM(2023) 225 final], «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 όσον αφορά τα μέτρα έγκαιρης παρέμβασης, τις προϋποθέσεις εξυγίανσης και τη χρηματοδότηση για δράση εξυγίανσης» [COM(2023) 226 final — 2023/0111 (COD)], «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/59/ΕΕ όσον αφορά τα μέτρα έγκαιρης παρέμβασης, τις προϋποθέσεις εξυγίανσης και τη χρηματοδότηση για δράση εξυγίανσης» [COM(2023) 227 final — 2023/0112 (COD)] και «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/59/ΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 όσον αφορά ορισμένες πτυχές της ελάχιστης απαίτησης ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων» [COM(2023) 229 final — 2023/0113 (COD)] (ΕΕ C 349 της 29.9.2023, σ. 161).

([12]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ψηφιακό ευρώ, πεδίο εφαρμογής και έννομες συνέπειες του καθεστώτος νόμιμου χρήματος των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων» (ΕΕ C, C/2023/860, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/860/oj).

4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ανησυχία ότι δέκα διαδοχικές αυξήσεις των επιτοκίων έχουν ήδη προκαλέσει ύφεση σε ορισμένα κράτη μέλη και ενδέχεται να ωθήσουν γρήγορα σε ύφεση περισσότερα κράτη μέλη, ακόμη και ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ.

4.3. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η δήλωση της προέδρου της ΕΚΤ ότι τα επιτόκια ενδέχεται να έχουν φθάσει στο ανώτατο επίπεδό τους θα αποδειχθεί ορθή. Αφετέρου, εκφράζει την ανησυχία της, δεδομένου ότι τα επιτόκια ενδέχεται να παραμείνουν υψηλά για μεγάλο χρονικό διάστημα, προκειμένου να καταπολεμηθεί με επιτυχία ο πληθωρισμός. Η πραγματική πρόκληση που αντιμετωπίζουν τώρα όλοι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής είναι να καθοριστεί πόσο σύντομα θα είναι δυνατόν να τεθούν τα επιτόκια σε καθοδική πορεία, ώστε να αποφευχθεί η επιδείνωση των σημερινών πιέσεων στην οικονομία.

4.4. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι προοπτικές για τον πληθωρισμό παραμένουν υψηλές και πρέπει να αντιμετωπιστούν το συντομότερο δυνατό, προτού καταστεί επιτέλους εφικτό να μειωθούν τα επιτόκια βραχυπρόθεσμα προκειμένου να διατηρηθούν τόσο οι επιχειρήσεις όσο και τα νοικοκυριά. Επιπλέον, ενθαρρύνει τόσο την ΕΚΤ όσο και τις εθνικές κυβερνήσεις να αναπτύξουν εναλλακτικά μέτρα στήριξης και κατάλληλες πρωτοβουλίες, πέραν των μεταβολών των επιτοκίων, ώστε να τεθεί ο πληθωρισμός σε πτωτική τροχιά στο εγγύς μέλλον, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη ότι ορισμένοι από τους κύριους παράγοντες του πληθωρισμού συνιστούν σημαντικές δυσκαμψίες, στρεβλώσεις και διαταραχές από την πλευρά της προσφοράς.

4.5. Τέλος, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την κατάσταση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ μετά τις αυξήσεις των επιτοκίων της ΕΚΤ τον Σεπτέμβριο, επισημαίνοντας ότι, με βάση τα τρέχοντα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη, θα πρέπει να αποφευχθούν περαιτέρω αυξήσεις.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 2023.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Oliver RÖPKE